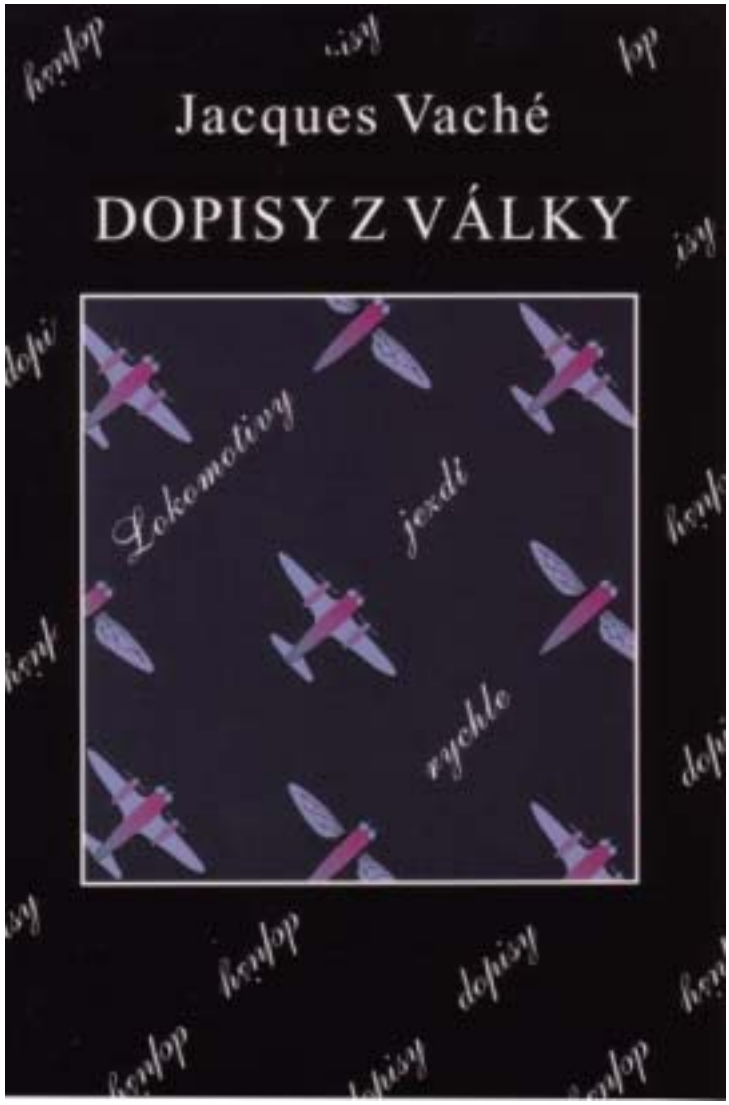
Jacques Vaché
DOPISY Z VÁLKY

Obálka Antonín Kopp

Volvox Globator, Praha 1977

Translation © Patrik Ouředník, 1997

panu André Bretonovi

La Rochefoucauld – 27.
13, rue des Tanneurs

Milý příteli!

Podařilo se mi – nikoli bez námahy – obdržet dovolenku od malého, důležitého a ježatého majora – A přijet – na mohutných kolech vagónu pod ledovým kupé – sem – Klasická staromódní díra – taková, jakou obvykle popisují akademici, když se jim zachce nějaké té „studie mravů rozličných“. Jsem tu teprve od včerejška – ale jsem přesvědčen, že zdejší trafikantka je tlustá černovláska – skrzevá poddůstojníky – a že místní hospoda zove se Nádražní – skrzevá pořádek – Ale konečně, jsem zde téměř svobodný a přibližně doma.

Taková díra – taková díra – taková díra! Pokaždé mě na okamžik zmate, že jsou individua, která tu... žijí – celý jeden život – Ale co! – vždyť i oni jsou „zdravý lid“ – „starý hovada“ – „co do toho prd viděj“ – Kupa starých bláznů ponuře humorných – se zažívacím ústrojím a břichem – Mí bratři – Nuon di Dio!

Haha – dodal by hydrocefal dr. Faustrolla.

Inu doma.

Budu Vám vděčen – milý příteli – napíšete-li mi pár slov – Upozorňuji Vás, že příští neděli odjíždím.

Pozdravujte souseda kameníka a národ polský.

Tisknu Vám ruku.

J. T. H.

P.S. Během cesty jsem si povšiml – projížděl jsem tamtudy –, že město Saintes neleží na jihu vedle ostrova Hyères, kterak jsem se doposud domníval – tak Vám to sděluji – cestování jest mládeži ku prospěchu.

panu André Bretonovi

X.
5. července 1916

Milý příteli,

zmizel jsem nenadále z nantského provozu a omlouvám se za to – Leč pan ministerstvo války (kterak říkají) – shledal nevyhnutelnou mou přítomnost na frontě... a já se musel podřídit.

Jsem přidělen k britským oddílům ve funkci tlumočníka – Situace je to v daných podmínkách vcelku přijatelná – člen důstojnického sboru – kůň, rozličná zavazadla, pucflek – Začínám vylučovat ryze britský pach (brilantina, čaj, světlý tabák).

Ale přesto, přesto: co je to za život? Nemám (přirozeně), s kým bych promluvil, nemám co číst, nemám čas malovat. Zkrátka *strašlivě* izolován – I say, Mr. Interpreter – Will you... Promiňte, kudy se dostanu? Have a cigar, sir? – Zásobovací vlak, místní obyvatelstvo, starosta a ubytovací lístek – Dělový granát coby potvrzení a liják, liják, liják lije – liják, liják, liják – dvě stě nákladáků za sebou, za sebou – za sebou...

Výsledek: nanovo se mě zmocňuje *strašlivá* nuda (viz výše) nad věcmi beze smyslu – Abych se pobavil – Představuji si – Angličané jsou ve skutečnosti Němci a já jsem na frontě s nimi a na jejich straně – Samozřejmě si občas zakouřím „makovičku“, a tu se „důstojník Jejího Veličenstva“ promění v okřídleného androgyna tančícího upíří tanec – a cintajícího čaj s mlékem – Načež se odcházím probudit do známé postele a jdu vykládat lodě – stojíte po mém boku – třímaje elektrickou hůl...

Ach! dost! dost! ba příliš – černý oblek, vyžehlené puky, vypucované lakýrky – Paříž – vlněné proužkované látky – pyžama a nerozřezané stránky knih – kam se jde dnes večer? – Toť věci nostalgické, zanikly s předválečnými časy – A ostatně – co pak?? Pobavíme se, že?

„Půjdeme směrem k městu...“

„Vaše duše je ušlechtilá krajinka...“

„Jeho hnědočervený redingot míval ve zvyku těžknout v oblasti kapes...“

„Nastoupil jsem s lehkým srdcem...“

Faunovo odpoledne a Césarea... Elvíra se sklopenými zraky a Narcisova nahá sestra.

Ach! dost! dost! Ba příliš.

Sydney, Melbourne – Vídeň – New York a zpět – Hotelová hala – lesklý parník, zavazadlový lístek, správce hotelu – Hochštapleři – a Zpět.

Nudím se, milý příteli – však vidíte –, ale nudím i Vás a po zralé úvaze končím.

Vězte (už je to tak), že k Vám chovám vřelé přátelství – jež ostatně zavraždím (snad i bez skrupulí) – jen co Vás nenáležitě oloupím o veškeré nejisté pravděpodobnosti...

Nyní Vás však žádám, abyste mi napsal:

p. Vaché, tlumočník
H.Q. 517th Div. Train ASC/BEF

Zdravím národ polský ve vší obřadnosti a zasílám Vám upřímnou vzpomínku.

J. T. H.

P.S. Přečetl jsem si svůj dopis a shledal, že je – vlastně – nesouvislý – a moc špatně napsaný – Zdvořile se omlouvám.

Přečetl, souhlasí

J. T. H.

panu André Bretonovi

X., 11. října 16
3 p. m.

Milý příteli,

píši Vám z lůžka, k němuž mě v pravé poledne připoutala teplota a má fantazie.

Včera jsem dostal Váš dopis – Samozřejmě jsem nezapomněl na naše přátelství – jež, jak doufám, potrvá – vzácní jsou měsíční uzlové! – a jakkoli je Vaše pojetí húmoru aproximativní.

Jsem tedy Angličanům za tlumočníka – s naprostou lhostejností, zpestřenou toliko mírumilovnými podfuky, jimiž rád krášlím podobné situace – Popocházím z trosek do vsí se svým monoklem z Křišťálu a svou teorií zneklidňující malby.

Byl jsem postupně věhlasným literátem, pornografickým ilustrátorem a skandálním kubistou – Dnes setrvávám doma a ponechávám na jiných diskuse o mé osobnosti dle zmíněných ukazatelů.

Na závěrech nesejde.

Ke všemu si představuji, že sloužím s úspěchem v německé armádě – Změna je změna, a nakonec jsem dospěl k přesvědčení, že válčím proti Spojencům – Co chcete...

Koncem měsíce odjíždím na dovolenou a nějaký čas pobudu v Paříži – Chtěl bych se setkat se svým velmi nejlepším přítelem, kterého jsem dočista ztratil z očí.

Příští dopis bude – o tom nepochybujte – obsahovat věrné vyobrazení války podle pečlivě přeškrtaného postskripta.

Co je s T. F.? – Psal jsem národu polskému – jednou, nemýlím-li se – v odpověď na dva zábavné dopisy.

Mohu žádat o korespondenci i Vás? – Předpokládám, že chopím-li se nyní pera, budu jím v budoucnu vládnout snáze; ostatně jsem Vám už jednou psal, pokud si vzpomínám.

Krom toho – moc toho není – Nic – Britská armáda, jakkoli snesitelnější než francouzská, nemá tuze húmoru.

Opakovaně jsem varoval plukovníka, který mi byl přidělen, že mu vrazím do uch dřevíčka – Pochybuji, že mi plně porozuměl – ostatně neumí francouzsky.

Sním o červené košili, červeném šátku a vysokých holinách – a o členství v tajné čínské společnosti bez jakéhokoli cíle se sídlem v Austrálii – Nepopírám, že je v tom cosi upířího.

Mají ti Vaši vizionáři právo psát? – Docela rád bych si dopisoval s nějakým perzekvovaným, nebo s katatonikem.

Zatím si čtu ve svatém Augustýnovi – abych si vybavil úsměv polského národa – a objevil v něm něco jiného než mnicha beze špetky húmoru.

Čímž započínám, milý příteli, čekání na Vaši odpověď na předchozí nesouvislosti, jež neobsahují jedinou, a srdečně zdravím.

J. T. H.

panu André Bretonovi

X., 29. 4. 17

Milý příteli,

před okamžikem Váš dopis.

Je zbytečné – není-liž pravda? – ujišťovat Vás, že na Vás přečasto hledím průzorem svých myšlenek – Píšete mi „lichotivé" psaní – patrně abyste mě způsobně přinutil k odpovědi, již má komatózní apatie neustále odkládala – jak dlouho vlastně, dle mínění zúčastněných?

Píši Vám z jedné ex-vesnice, z úzkého prasečího chlívku vystlaného dekami – Jsem tu s anglickými vojáky – Způsobili nepříteli těžké ztráty – Je tu hluk – Tak.

Jsem šťasten, milý příteli, že jste poněkud churav – Dostal jsem dopis od T. F. – téměř nezneklidňující – ten hoch mne zarmucuje – jsem velmi unaven prostřednostmi a rozhodl jsem se usnout na dobu neurčitou – procitnout, byť jen na těchto několik stránek, vyžaduje nemalé úsilí – snad to půjde příště líp. Promiňte – že? že? Nic nezabije člověka lépe než povinnost reprezentovat svou vlast – rovněž.

Čas od času – bych snad nebyl podezřelý z přirozeného úmrtí – mě nějaká ta taškařice či přátelské poplácání po lebce ujistí, že jsem vykutálený ptáček – Dnes jsem byl představen diviznímu generálovi a štábnímu majorovi coby slavný malíř (mám dojem, že dotyčnému je nějakých 50 nebo 70 let – možná také, že je mrtvý – avšak jeho jméno žije dál) – Tahali se o mě (ten divizní generál a štábmajor) – což je zvláštní – bavím se představou, jak z toho nic nebude. V každém případě... Ostatně... A pak – vlastně je mi to jedno. Není to veselé – vůbec to není veselé. Ne.

Jste si jistý, že Apollinaire ještě žije, a že Rimbaud kdy existoval? Osobně tomu moc nevěřím – Nevidím než Jarryho (Když se to veme kolem a kolem, co chcete, když se to tak veme – ... – UBU) – Připadá mi nesporné, že MARIE LAURENCINOVÁ je naživu; některé symptomy tomu alespoň nasvědčují – Je to tak? – přičemž mám dojem, že ji nesnáším – ano – tak, dnes večer ji nemohu vystát. Co chcete?

A ke všemu si žádáte definici húmoru – jen tak! –

JE V PODSTATĚ SYMBOLŮ BÝTI SYMBOLICKÝMI

– mi dlouho připadala přijatelná, neboť je s to do sebe zahrnout kupu živých věcí – PŘÍKLADNĚ: Znáte přece hrůzný život budíčku –

netvora, který mě odjakživa děsil počtem věcí, které se mu odrážejí v očích, a způsobem, jakým po mně ten počestný chlapík pokukuje, jakmile vstoupím do místnosti – Proč v sobě má tolik húmoru? Proč asi? Je to prostě tak a nejinak – V húmoru je rovněž mnoho UBICKÉHO – kterak seznáte – To všechno přirozeně není definitivní; húmor je příliš závislý na pocitech, než aby se dal jen tak vysvětlit – Myslím, že je to pocit – málem jsem napsal SMYSL – rovněž – teatrální (a neradostné) zbytečnosti všeho.

VÍME-LI.

Právě proto je nadšení – (nezřídka hlučné) – *jiných* hodno opovržení – Neboť – že – nás navštívil Duch svatý – vždyť víme, co je húmor – a vše je nám tedy – pochyboval jste snad o tom někdy? – dovoleno – Což je ostatně dost otrava.

Kráčím s ním – dalo by se tomu říkat POSSSEDLOST – či – ano – BITVA NA SOMMĚ A JINDE – ano.

Dlouho mě pronásledoval a nesčetněkrát na mě civěl v neskutečných dírách – Myslím, že se mě pokouší trochu mystifikovat – chovám k němu krom jiného hlubokou náklonnost.

J. T. H.

Vyřiďte národu polskému, že se mu chystám napsat – hlavně ať nechá svou adresu, kdyby někam odjížděl.

Je to otravné, psát tužkou na takovýhle papír.

panu Théodoru Fraenkelovi

X., 29. 4. 17

Milý příteli,

jsem rád, že jste o sobě dal vědět – a – koneckonců – že jste v bezpečí – Já se převelice nudím za svým skleněným monoklem, odívám se do khaki a biji Němce – Stroj na vymozkování hlučně rachotí – Opodál mám chlívek na TANKY – tvory povíce UBICKÉ, leč bez radosti.

Psal jsem Reverdymu o *Sever – Jih* – třeba to není mystifikace – Byl bych Vám nadmíru zavázán, kdybyste mi mohl poslat výstřižky s kresbami a těmi lineárními technikami – odvažuji se doufat, že se Vám zželí nešťastníka, opuštěného v cizí zemi za účelem války – a generál Pau ne a ne umřít. No toto! No toto!

Čekám Váš dopis a zdravím co demiurg

J. T. H.

panu André Bretonovi

4. 6. 17

Milý příteli!

Doufám, že Vás záhy (kolem 15. či 20.) uvidím v Paříži – Psal jsem v tomto smyslu i národu polskému, pro případ, že by pošta hodlala zašantročit můj dopis – Mohl byste mi oznámit, zda budete v té době přináležet Paříži?

Je tu parno, prašno, potno – patrně naschvál – Kolébající se řady nákladáků rozechvívají sucho, posypávajíce slunce kyselinou – Ohromná junda! – Apollinaire – co naplat – lesklé magazíny s plavovlasými girls a vyholené chřípí koně-detektiva jsou moc hezké... „the girl I love is on a magazine cover" – Co naplat! co naplat! – A vůbec, co je nám po tom, je-li tomu tak – Propocené bílé šeříky s drzostí granátů, celé pryč do starých samotářských rozkoší, mě ovšem velmi nudí – letní květinářky asfaltu s kropicími hadicemi rozprašují vycházkové oblečky – Je tu vlažno a lidé s cvikry diskutují, tuším o burze, hospodyňky jedna báseň – Pach starých odřených buřinek a vlahých stok ve mně nevzbouzí příliš iluzí! – A ta mladá kurva s plandavým prádlem a svým mokrým pachem – ! – Kulatá zelená moucha plave s roztaženými křídly v čaji – Inu, co naplat – toť vše – Well.

Well – Čekám na Váš dopis, budete-li tak laskav, zatímco unylé vrčení letadel se krášlí bílými chomáči z pudrovátka a děsivý pták míří do oslněna, vyměšuje pruh octa.

Váš přítel

J. T. H

P.S. Přikládám dopis pro národ polský, jehož adresu marně všude hledám.

panu Théodoru Fraenkelovi

Právě jsem obdržel Váš *Deník praktikanta,* za nějž, drahý kolego, jest mi poděkovati – Co naplat! – To všichni spolupracovníci *Sicu* takto rukou společnou mystifikují pana Birota?

Ještě to neskončilo, víte – Němci nás koulovali zrovna dnes ráno, byť 12 kiláků od fronty – Mrzelo by mě zemřít tak mlááááád.

Ále HOVNAJS.

Chystám se do Paříže chytat lelky – doufám, že ve Vaší milé společnosti –, zhruba mezi 15. a 20. t.m. – Napište mi – najdete-li odvahu mi něco o tom všem říci – a hlavně připravte nějaký ten spektákl: zabili bychom spolu příkladně pár lidí, načež bych odjel – Račtež napsati obratem; dopisům to trvá 6 nebo 7 dní, než se sem doškrábou.

Už jsem vám psal, že jsem dostal „KOBKY“ a „BÁSNÍKA“ – Apollinaire – občas nicméně ještě zábavný – trpí zdá se nedostatkem pfinancí – GIDE – inu – Gide. Štěstí, že nežil za ROMANTISMU – Jak tristní Musset by z něj myslím býval – je už téměř vychladlý, ne? – V každém případě Vám děkuji – Už jsem opravdu nemohl dál číst „DETEKTIVA ALLANA MASONA“ či „HOSPODU U ANDĚLA STRÁŽNÉHO“, a pak, pochybné žerty mě někdy nutí střílet.

Přesto doufám, že Vás uvidím – čekám na pár slov.

Váš oddaný

J. T. H.

panu André Bretonovi

X., 16. 6. 17

Milý příteli,

včera k večeru jsem dostal Váš lístek. Přikládám ke svému jakoby dopisu jakoby kresbu. Neboť – už je to tak – maluji nyní výhradně barevnými inkousty.

Jak to rovněž oznamuji p. J. Cocteauovi, těším se, že Vás spatřím téměř záhy. Předpokládaje, že se 23. odpoledne vylodím v Paříži. Což by mi umožnilo shlédnout „Prsssy Tiresiovy" Guillauma A. – o němž – to je ovšem jiná Historie – mám dnes v podvečer stále stejné mínění – Vážně jsem Vám už říkal, že Gide je úplně vychladlý?

Potřetí totéž slovo – ZAČÍNÁ MĚ TO ROZČILOVAT – Náhlé zjevení lámavých panáčků, vyptávají se na zdraví a šíří radost! – Čtvrtého odstřelím. Well.

Vyhledalo Vás – už to bude počítám pomalu měsíc – usměvavé, vzácně dotěrné individuum, kolem nějž se rojily postavy, které mě častokrát – vzteky – rozesmály? – Velelo tuším po jistou dobu mému válečnému skotačení, a byl bych, přiznávám, nemile dotčen jeho ztrátou – Dobrá – pahýlí špaček tužky se krátí a láme – A je vedro, vedro plné much a smradů z načatých konzerv.

Váš služebník

J. T. H.

panu Théodoru Fraenkelovi

X., 16. 6. 17

Je horko, příteli, leč přesto Vám odpovídám. Jsteť velmi milý, že mne krášlíte svatozáří; budu doufám v Paříži včas – (dovolenka byla samozřejmě odsunuta) –, abych shlédl surrealistické představení Guillauma Apollinaira, jehož podezírám jen z nepatrného zpoždění, snad.

To jste obětoval 2 fr., anebo je Váš zlatý prýmek, který se tak rozkošně vyjímá na Vaší uniformě – (konečně, všechno je možné) – dar státu? Zamýšlíte obnovit pořádek ve Vašem království? Kdy? – Doufám, že Vás uvidím – ? Panebože, to je vedro – Nikdy bych nemohl vyhrát tolik válek!!!

Dorazím do Paříže nejspíš 23. odpoledne – Nechtěl byste přijít kolem půl sedmé do aperitivu na „Rotundu"? – anebo mi obratem napište, kde bych se s trochou nahodilosti s Vámi mohl setkat, s Vámi osobně, či s phoétou – či s oběma? Neračte však osnovati legrácky – bylo by to jistě zábavné – leč veďte prosím v patrnosti, že nesetrvám ve městě Osvícenců dlouho – Přijedu na Orsayské nádraží z A. mezi půl pátou a šestou – 23. odpoledne.

Váš oddaný

J. H. T.

panu André Bretonovi

18. 8. 17

Milý příteli,

často jsem se chystal odpovědět na Váš dopis z 23. července – ale nikdy nedospěl k definitivní podobě svého výraziva – a nedospěl k ní podnes – Bude tedy myslím nejlepší, jestliže budu psát nahodile, v čiré improvizaci – v odpověď na téměř známý text, ba částečně promyšlený. Skrze ony nahodilosti, a dospějeme-li k sérii obdobně chápaných axiómů, „húmor“ (vyslovovat dlouze, neboť přece: *húmorný* !) jistě nakonec odněkud vyplyne; Vaše komorní šéma mi vcelku vyhovuje – Souhlasil byste s tím (prozatím na tom bytostně netrvám), vsunout mezi celníka a Vaši „modernu“ č. 1 – nějakého toho tapíra z dob před válkou, beze vší elegance, nezbaveného dosud rozličných pověr, byť už vlastně zdrsnělého egoismem – nějakého chtivého, trochu žasnoucího barbara? – Avšak... A zbývá ještě promyslet TÓN našeho gesta – Líbil by se mi suchý, neliterátský a hlavně ne ve smyslu „UMĚNÍ“.

Ostatně

UMĚNÍ bezpochyby neexistuje – Je tedy zbytečné o něm pět – přesto! se umění dělá – je to tak a nejinak – Well – co naděláte.

Nuže: my nemilujeme ani UMĚNÍ, ani umělce (pryč s Apollinairem) – A jak má TOGRATH PRAVDU, KDYŽ VRAŽDÍ BÁSNÍKA! – Ale ježto je nutné vydávit něco kyseliny či vetchozubého lyrismu, ať se to odbude pronto – lokomotivy jezdí rychle.

Takže i modernost musí být konstantní, a vražděna noc co noc – Neznáme se k MALLARMÉOVI – beze vší zášti – ale je mrtvý – Neznáme se už k Apollinairovi či Cocteauovi – Neboť – Máme silné podezření, že vyrábějí umění příliš vědomě, že flikují romantismus telefonním drátem a nevědí, co je dynamo. Snímání HVĚZD je otrava – a navíc oni občas mluví vážně! Člověk, který věří, je nadán zvědavostí.

ALE PROTOŽE NĚKTEŘÍ JSOU OD PŘÍRODY ŠMÍRÁCI.....
.....

Vidím jen dvě možnosti – podnítit osobní zážitek za pomoci třpytných kolizí vzácných slov – ne moc často, poslyšte –, či kreslit úhly a ryzí čtverce pocitů – jak to přijde – A nechat logickou Počestnost – jen ať nám protiřečí – jako všichni.

Ó, ABSURDNÍ BOŽE! – neboť vše je protimluv – není-liž pravda? – a budeť húmorný ten, kdo se nenechá odvrátit od skrytého života plného záludností – Ó, můj budíček – oči – starý pokrytec – který mě tak srdečně nenávidí...! A budeť húmorný ten, kdo prohlédne žalostnou faleš pasymbolů všehomíra.

Je v jejich podstatě býti symbolickými.

Húmor by neměl být produktivní – ale jak tomu zabránit? – Přiznávám krapet húmoru LAFCADIOVI – neboť nečte a produkuje pouze zábavné experimenty – jako zabíjení – a to vše beze všeho ďábelského lyrismu – ach, starý prohnilý Baudelaire!!! Bylo načase, abychom vyrukovali s naším poněkud suchým uměním; strojovny – rotačky páchnoucí olejem – vrrrr – vrrrr – vrrrr – pískej! – Reverdy – zábavný phoéta, mizerný v prózách. Max Jacob, ten starý podrazák – LOUTKY – LOUTKY – LOUTKY – kdo koupí krásné dřevěné malované loutky? – Pár očí – mrtvý žár a křišťálový oblázek monoklu – s psacím strojem chobotnicí – To se mi líbí víc.

Tohle všechno Vám občas leze na nervy – ale napište mi – Budu v Paříži nanovo v prvních říjnových dnech, mohli bychom uspořádat úvodní konferenci – To bude bombička! – Každopádně doufám, že Vás uvidím.

Vzpomíná

J. T. H.

panu André Bretonovi

9. 5. 18

Milý příteli,

zdá se – alespoň podle kalendáře –, že jsem se Vám delší dobu neozval – Nerozumím dobře Času – Pravidelně na Vás myslím – na jednoho z velmi mála lidí, kteří jsou ochotni mne tolerovat (ostatně Vás trochu podezírám z mystifikace) – *Děkuji*.

Má rozličná putování – mám pocit, že skladuji celou kupu věcí – anebo že hniju.

CO Z TOHO VŠEHO BUDE, PANEBOŽE.

Hokynář se ze mě nestane, pokus se nezdařil. Zkusil jsem něco jiného – (zkusil jsem? – nebo mě zkusili?) – Sotva o tom mohu teď psát – Každý se baví, jak umí – Inu.

Každopádně jsem velmi vzdálen celému davu literátů – obávám se, drahý příteli, že jsem se vzdálil i Rimbaudovi – UMĚNÍ JE POŠETILOST – Téměř nic není pošetilost – Umění by mělo být zábavné a trochu otupující – toť vše – Max Jacob by mohl – vzácně – býti HÚMORNÝ – jenomže se, není-liž pravda, začal brát vážně, což je prazvláštní druh intoxikace – A pak – produkovat? – „cílit tak cílevědomě, aby člověk minul cíl“ – přirozeně: ironie na papíru je nesnesitelná – ale přirozeně víte dobře, že Húmor není ironie, přirozeně – *tak* – co naděláte, je to tak a nejinak – Všechno je zábavné – velmi zábavné – to je fakt – jak je to zábavné! – (a co kdyby se člověk zabil, místo aby odešel?)

Žízeň západu – Opakovaně jsem si mnul ruce – snad – o něco kratší? André Derain, přirozeně – Nerozumím... „Prvorozený je anděl...“ – Ostatně je to přesné – mnohem přesnější než spousta věcí, jež lze spatřit v okolí nantského špitálu.

Vaše syntetická kritika je ohromně přitažlivá – ostatně i nebezpečná; Max Jacob, Gris mi trochu unikají.

Omluvte – drahý Bretone – ten nelad nesklad. Necítím se dobře, pobývám v neskutečné díře obklopen pahýly sežehlých stromů – čas od času zasyčí kolem něco jako granát, parabolicky se vleče a kucká – Jsem tu s americkým důstojníkem, který se učí válce, žvýká „gumu“ jako divý a občas mě obveseluje – Unikl jsem o vlásek – za posledního ústupu – Leč odmítám zemřít za války – Většinu dne trávím procházkami

po nevhodných místech a pozoruji výbuchy; v závětří za frontou pak v době večeře navštěvuji veřejné domy – Je to všechno dost ubohé – jenomže co s tím?

Ne – děkuji – milý příteli, děkuji mnohokrát – Nemám nic hotového v současné chvíli – Otiskl by *Sever – Jih* něco o našem smutném Apollinairovi? – jemuž neupírám jistý talent – a jemuž se cosi zdařilo, vzpomínám-li si dobře – ale který má jen hodně talentu – Má velmi zdařilá „líčení“ (vzpomínáte na školní léta?) – občas.

A co T. F.? Poděkujte mu, až s ním budete mluvit – za jeho dopisy plné zábavných postřehů a zdravého rozumu – Well.

Váš přítel

J. T. H.

panu Théodoru Fraenkelovi

12. 8. 18

Milý příteli,

býval bych rád odpověděl na Váš dávný list návštěvou, ale Vy jste toho samozřejmě využil k útěku – V současné době jsem skoro pořád v base; teď v létě je tam chládek – časem Vám vylíčím spoustu krásných vražd – Prozatím...

Sním o pekelných Výstřednostech nebo o nějakém tom kousku se spoustou mrtvých na závěr, to vše v přiléhavém oblečku sportovního střihu; jen pohleďte na ty granátové botky.

Musím si však nechat líbit ledacos – Mám kasárníka – v očekávání nových zážitků? – Jen aby mě nezabili, když mě tu mají tak hezky po ruce... ubožáci...

Doufám, že Vás tento dokument zastihne ještě naživu a bezpochyby v plné práci, to jest při řezání rozličných údů – pilou, v duchu tradic –, oděného ve vybledlou zástěru s otiskem dlaně plné čerstvé krve.

Mám se nejspíš docela dobře, byť do toho moc nevidím – leč nepliji ni nechrchlám, děkuji pěkně.

J. T. H.

panu Louis Aragonovi

Milý příteli a Mystifikátore,

právě jsem dostal Váš dopis z 9. července – a Vaše básně. Jsem samozřejmě ve vězení a neschopen prozatím se srozumitelně vyjádřit k zaslaným textům. Omluvíte mě laskavě?

Spokojuji se s tím, že žiji blaze po vzoru fotografických aparátů 13 x 18 – Je to způsob jako každý jiný čekat na konec. Nabírám sil a šetřím se pro věci příští. Bude to pěkný zmatek, uvidíte, a jak bude snadné zabíjet lidi...!!! Také experimentuji – abych nevyšel ze cviku, že? –, leč je mi skrývati intimní radovánky, neboť vyslanci kardinála de Richelieu...

Říkal jsem přece, že ten nebohý G. Apollinaire přispíval do *Bajonetu* – zas jeden, který se včas neoběsil na okenní klice. Jenomže to už byl trepanovaný poručík, že, a obdarován metálem – Well.

Snad mu bude ponechán titul předchůdce – osobně proti tomu nic nemáme.

Jsou tu mouchy nabobtnalé sluncem a podezřele bzučící ešusy – Potřeboval bych řádný oblek z pytloviny v mořské zeleni a bílé barmanské sáčko – a ženy s otupujícím pachem nepraného naparfemovaného prádla...

A jak Vy, milý příteli?

J. T. H.

panu André Bretonovi

14. 11. 18

Drahý příteli,

v jakém rozkladu mě zastihl Váš dopis! Jsem prost vší myšlenky, dunivě zvučím, víc než kdy jindy nevědomý skladník věcí rozličných – Jakápak krystalizace? – Z války se nejspíš vrátím sladce zpitomělý, něco na způsob obecního blba (to by bylo)... anebo... anebo... jaký to film budu hrát! – S šílenými automobily, však víte, s hroutícími se mosty a obrovskýma rukama šplhajícíma po plátně! Jak marné a nedoceněné! – S tragickými rozhovory ve společenském obleku za naslouchající palmou!

A Chaplin, přirozeně, jak se šklebí, panenky srší mírumilovností. Policeman zapomenutý v kufru!!!

Telefon, nalehko, spěchající lidé, podivné, rozložené pohyby – William R. G. Eddie, šestnáct jar, miliardy a černoši v livrejích, jak krásné popelavé vlasy, monokl z želvoviny. Ožení se.

Budu rovněž traper, anebo zloděj, anebo zlatokop, anebo lovec, anebo horník, anebo hledač nafty – Arizonský bar (Whisky! – Gin and mixed?), hluboké lesy a – však víte – skvostné jezdecké kalhoty s píďolí zatraceně nízko u boku; hladce vyholená tvář, ušlechtilé ruce s diamanty. Skončí to požárem, pravím, či v salónku, hrdina bohatství dosáhnuv – Well.

– Jak jen, příteli, vydržím těch pár posledních měsíců v uniformě? – (Říkali mi, že válka skončila.) – Jsem na dně, úplně na dně... a ONI mi nevěří. Něco tuší. Jen aby mě neodmozkovali, dokud mě mají pod palcem.

– Četl jsem článek (ve *Filmu*) od L. A., s největším potěšením, jakého jsem v současné chvíli s to dosáhnout. Máme před sebou pár vcelku zábavných věcí, jen co mě pustí ze řetězu –

A PAK

POZOR!

– Napíšete mi?

Váš přítel

Harry James

panu André Bretonovi

19. 12. 18

Milý André,

...já bych Vás také chtěl vidět – Počet citlivců jest minimální – Jak Vám závidím, že jste v Paříži a můžete mystifikovat lidi, kteří za to stojí! – Já jsem v Bruselu, zas jednou v útěšném ovzduší tanga ve tři ráno, velkolepých výdobytků, obludných koktejlů se dvěma slámkami a nějakého toho krhavého úsměvu – Tvořím žertovné obrázky za pomoci barevných tužek a hrubozrnného papíru a píši si poznámky – ostatně nevím dobře k čemu. Víte, nevím, jak si stojím: psal jste o nějaké scénické akci (tj. v hrubých rysech, vzpomeňte si) – a o dřevorytech k Vašim v.r. básním – Něco se opozdilo? Nepochopil jsem zcela Váš poslední poněkud pythický dopis – co vlastně ode mě čekáte – drahý příteli? – HÚMOR, můj milý André, to není hračka. To není nějaký Neonaturalismus či co – Mohl byste mi příležitostně říct trochu víc? – Vzpomínám-li si dobře, dohodli jsme se, že ponecháme SVĚT v užaslé polonevědomosti až do nějaké uspokojivé a snad i skandální demonstrace. Přirozeně, máte mou plnou důvěru, co se týče toho, připravit nástup onoho šalebného, do jisté míry potměšilého a každopádně strašlivého boha – Bude to ohromná junda, víte, až se rozpoutá ten pravý NOVÝ DUCH!

Dostal jsem Váš dopis slepený z výstřižků, naplnil mě uspokojením – Je to moc hezké, ale chybí tam kousek jízdního řádu, nemyslíte...? Apollinaire pro nás udělal hodně a zajisté není mrtvý; ostatně dobře udělal, že toho nechal včas – Už to bylo řečeno, třeba to opakovat: *POZNAMENAL SVOV DOBV*. Těch krásných věcí, co budeme moci dělat – TEĎ!

Přikládám úryvky ze svých poznámek – možná byste je mohl uplatnit vedle Vašich básní v oněch „vykřičených plátcích“, jak praví T. F. – Co vůbec dělá svrchupsaný národ? – musíte mi všechno vylíčit. Vida ho, jak nám vyhrál válku.

Zůstanete nějaký čas v Paříži? – Počítám, že se tam dostanu zhruba za měsíc – Rozhodně Vás chci vidět.

Váš přítel

Harry James

Poznámky

Str. 3 Vaché se s Bretonem seznámil na počátku roku 1916 v nantské nemocnici, kde se léčil ze zranění, které utržil na frontě. Breton, jenž studoval medicínu, zde pracoval jako pomocný asistent. „Hovořili jsme spolu o Rimbaudovi (kterého nesnášel), o Apollinairovi (kterého takřka neznal), o Jarrym (kterého obdivoval), o kubismu (před kterým se měl na pozoru). Vyčítal mi tuším můj hlad po modernismu...“

Str. 3 „...hydrocefal dr. Faustrolla.“ Vachého dopisy obsahují řadu narážek na Jarryho ubuovský cyklus a *Faustrolla* („národ polský“, str. 5, 7, 8 atd.; „elektrická hůl“, str. 6; „vrazit do uch dřevíčka“, str. 9; „stroj na vymozkování“, str. 12; „pfinance“, str. 14...)

Str. 6 T.F.: Míněn je Théodore Fraenkel (1896 - 1964), lékař, Bretonův spolužák a Vachého přítel, později člen redakčního okruhu revue *Literatura,* založené v roce 1919 Aragonem, Bretonem a Soupaultem. Srov. dopisy na str. 12, 14, 16 a 21.

Str. 8 Guillaume Apollinaire, 1880 - 1918.

Str. 8 Alfred Jarry, 1873 - 1907.

Str. 8 Marie Laurencinová (1885 - 1956), malířka, v letech 1907 - 1912 družka G. Apollinaira.

Str. 9 „Je v podstatě symbolů býti symbolickými“: citát z Jarryho *Skutků a názorů dr. Faustrolla, patafyzika* (1911).

Str. 10 Pierre Reverdy, 1889 - 1960.

Str. 10 *Sever – Jih:* revue založená v roce 1917 Pierre Reverdym. Během půl druhého roku trvání uveřejnila jmenovitě texty G. Apollinaira, M. Jacoba, P. Dernéeho, R. Greye, F. Marinettiho, T. Tzary, P. Soupaulta, A. Bretona, L. Aragona.

Str. 10 Generál Pau: Paul Gérard Pau byl v roce 1914 jako šestašedesátiletý důstojník povolán k velení tzv. Alsaské armády.

Str. 12 *Sic:* revue založená v roce 1916 Pierre Albert-Birotem. Mezi pravidelné přispěvatele patřil P. Drieu La Rochelle, P. Soupault, T. Tzara, R. Radiguet a další. Revue rovněž

organizovala výstavy, večery poezie a divadelní představení (včetně *Prsů Tiresiových* G. Apollinaira).

Str. 12 Pierre Albert-Birot (1876 - 1967), malíř, sochař, romanopisec, básník, dramatik a hudební skladatel, zakladatel revue *Sic*. V souvislosti s premiérou *Prsů Tiresiových* poprvé použil pojmu „surrealistický“, který poté převzala za svůj Bretonova skupina.

Str. 12 Míněny jsou *Vatikánské kobky* André Gida (1914).

Str. 12 Míněn je *Zavražděný básník* Guillauma Apollinaira (1916).

Str. 12 André Gide, 1869 - 1951.

Str. 13 Jean Cocteau, 1889 - 1963.

Str. 13 *Prsy Tiresiovy* měly premiéru 24. června 1917.

Str. 15 Tograth, postava ze *Zavražděného básníka*.

Str. 16 Lafcadio Wluiki, hrdina *Vatikánských kobek*.

Str. 16 Max Jacob, 1876 - 1944.

Str. 17 André Derain (1880 - 1954), fauvista, ilustrátor některých Jacobových a Apollinairových knih.

Str. 17 Juan Gris (1887 - 1927), kubistický malíř, ilustrátor některých Jacobových knih.

Str. 20 Louis Aragon, 1897 - 1982.

Str. 20 *Bajonet:* periodikum francouzské armády.

Str. 21 L.A.: míněn je Louis Aragon.

Poznámka o autorovi

Jacques Vaché (1896-1919), ”spisovatel bez díla“, jehož vliv na André Bretona byl rozhodující pro zrod surrealismu (”Vaché je surrealista ve mně“), po sobě zanechal vedle několika roztroušených symbolistních básní a črt pouze autentické *Dopisy z války,* psané v duchu Huysmansova *Naruby* a jarryovského ”húmoru“. Umírá ve čtyřiadvaceti letech po požití nadměrné dávky opia.